

“Les persones refugiades han fet per mi molt més del que jo he fet per elles. M’han donat l’oportunitat de recuperar la meua humanitat, m’han obert els ulls.”

Fotografia: Maciek Musialek.

A l’octubre del 2015, l’Essam Daod va rebre un correu electrònic en què es demanaven metges voluntaris que parlessin àrab per participar en una missió humanitària a Grècia. L’Essam, que després d’acabar els seus estudis en medicina s’havia especialitzat en cirurgia i, posteriorment, en psiquiatria, va pensar que encaixava en el perfil. Va trucar a la seva dona, la Maria, per dir-li que se n’anava. Ella, advocada, va respondre-li que l’acompanyava.

Al novembre naixeria l’ONG Humanity Crew. Després d’un mes de treball voluntari a Lesbos, l’Essam i la Maria havien entès que “faltava alguna cosa” en l’atenció a les persones refugiades. Tothom estava molt enfeinat en satisfer les seves necessitats més immediates i urgents, però ningú no els donava cap altre tipus de suport. “Ningú no els parlava, els abraçava i els preguntava: com et sents?”, explica l’Essam.

Des d’aleshores, Humanity Crew proporciona ajuda mèdica i psicològica als refugiats que arriben a Grècia. L’ONG treballa tant a l’illa de Lesbos com al nord de Grècia, a l’àrea

de Tessalònica. A més, ofereix suport en línia, tant per a la intervenció en situacions de crisi com per al seguiment de casos.

L’Essam manté al fons de pantalla del seu smartphone la fotografia de l’Omar (el nen de la imatge). Va ser un dels infants als quals va atendre a l’octubre del 2015, en el seu primer contacte amb Lesbos. El record de l’Omar continua ben viu: “El somriure de l’Omar m’impulsa a continuar”, explica Daod. “És l’antagonista de tota la mort i la crueltat d’aquest món”, conclou.

Fotografia: Humanity Crew.

L’asil, un dret en crisi

“Quan comença l’Europa de veritat?” És la pregunta que un refugiat va fer la passada primavera al director de la revista 5W, el periodista Agus Morales. El refugiat s’havia quedat bloquejat a la ruta: dormia sobre el fang mentre esperava que obrissin la frontera. Morales, per la seva banda, no va saber què contestar. Poc després, reflexionava: “Si es referia a l’Europa dels drets humans, l’Europa que vol acollir la població refugiada, l’Europa solidària amb els que fugen de la guerra, la meua resposta hauria d’haver estat que Europa no comença mai.”

L’Europa de la qual parlava Morales, l’Europa “de veritat” que buscava el refugiat, es troba immersa en una profunda crisi de valors. L’arribada de centenars de milers de sol·licitants d’asil en els darrers anys ha deixat al descobert un “paradigma de l’exclusió, la xenofòbia i el racisme”, en paraules de Yolanda Onghena, investigadora del CIDOB. Aquest paradigma s’ha fet visible amb la precària atenció proporcionada a la població refugiada, el tancament de fronteres, les restriccions al moviment de persones i un discurs institucional acaparat per l’opinió de líders populistes de partits xenòfobs.

La gestió que la Unió Europea i els seus Estats membres han fet de la crisi de les persones refugiades ha posat en qüestió el mateix concepte d’asil. El dret d’asil està recollit en l’article 14 de la Declaració Universal dels Drets Humans, que estableix que “en cas de persecució, qualsevol persona té dret a buscar asil, i a gaudir-ne, en qualsevol país”. La Convenció de Ginebra, aprovada al 1951 en el marc de les Nacions Unides, defineix com a refugiada qualsevol persona que tingui fonamentats temors de ser perse-

guida per motius ètnics, de religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinions polítiques, que es troba fora del seu país de nacionalitat i que no pot o a causa dels temors esmentats, o no vol acollir-se a la protecció d’aquell país.

Els dos textos van ser adoptats en els anys posteriors a la Segona Guerra Mundial. Des d’aleshores, les actituds dels líders polítics i de les societats civils envers l’asil i el refugi han evolucionat de manera significativa.

El president de Metges Sense Fronteres (MSF), José Antonio Bastos, reflexionava recentment en una tertúlia sobre aquesta qüestió. Bastos assegurava que l’any 1991, quan va començar a treballar amb MSF, els governs i les poblacions s’aproximaven al refugi des de la solidaritat i l’empatia. “El problema no era aleshores com treure-se-les de sobre [les persones refugiades] i com generar un moviment de rebuig i odi a les nostres societats civils”, subratllava. Segons el president de l’organització humanitària, això ha canviat “radicalment”. En una línia similar, el president de l’Institut de

Fotografia: Oxfam International.

Drets Humans de Catalunya, David Bondia, assenyalava en una entrevista a finals de l'any passat que el dret d'asil "s'ha pervertit de forma interessada i s'ha acabat convertint en un privilegi que concedeixen de forma graciable els Estats".

Aquest canvi de mirada envers l'asil coincideix amb el moment històric en què hi ha més població refugiada i desplaçada des de la Segona Guerra Mundial. Segons dades de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR), a finals del 2015 la xifra de persones que havien deixat casa seva a conseqüència de persecucions, conflictes, violència generalitzada o violacions de drets humans havia arribat als 65,3 milions (5,8 milions més que al 2014). En aquest context, són els països en desenvolupament (segons la divisió estadística que en fa l'ONU) els qui acullen la gran majoria de persones refugiades.

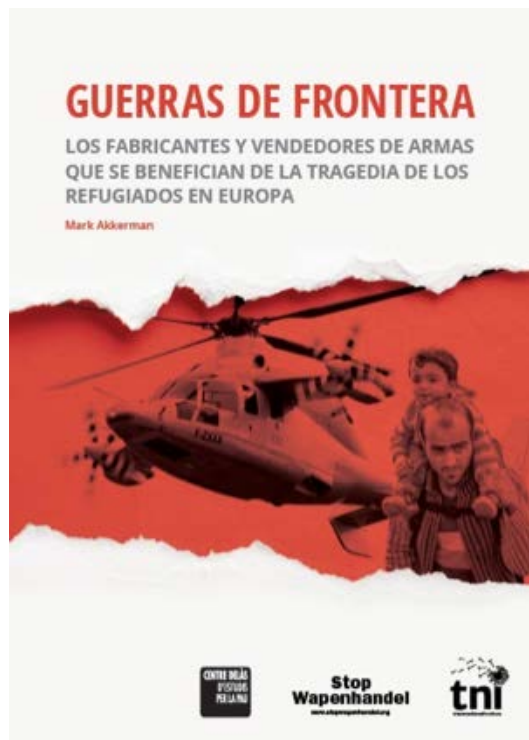
La recerca de refugi: un negoci

El drama de les persones refugiades és, per a alguns sectors, una loteria. Les polítiques europees esmentades anteriorment multipliquen la vulnerabilitat dels qui fugen, i deixen via lliure a l'explotació.

Lesbos, un dels territoris on treballa Humanity Crew, és un dels punts de la ruta on aquesta extorsió s'observa clarament. Cada dia hi arriba gent que l'ha viscuda. Són persones (durant el primer trimestre d'aquest any, gairebé 90.000) que han creuat a bord d'una barca precària els escassos kilòmetres de mar que separen Turquia de Grècia. L'Essam Daod en coneix bé les històries. Segons explicava en una entrevista al mes de març, cada ocupant d'aquestes embarcacions paga als traficants uns 1.300 euros de mitjana. Si en començar el viatge la guàrdia costanera localitza i fa tornar la barca cap a Turquia, les persones refugiades han de pagar un nou intent. Les embarcacions viatgen sempre amb excés de pes. Per tant, tot i que aconseguixin esquivar els controls fronterers, de seguida apareixen problemes. Poc després de la sortida, la barca comença a omplir-se d'aigua. Aleshores, els traficants ordenen als refugiats que llencin les seves pertinences al mar. Conve-

nientment, l'equipatge (que sovint conté objectes de valor) és recollit amb una moto aquàtica o una altra embarcació: les màfies doblen així els seus ingressos.

Els traficants no són els únics que es beneficien econòmicament de la tragèdia dels refugiats. La ruta alimenta tot tipus de negocis. Fins i tot, el dels fabricants i venedors d'armes europeus, com revela un nou informe publicat pel Transnational Institute, Stop Wapenhandel i el Centre Delàs d'Estudis per la Pau*. L'estudi conclou que tant el mercat de la seguretat fronterera com el negoci de les armes, en particular les vendes a l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, estan en plena expansió.

*Akkerman, Mark. *Guerres de frontera*.

Els fabricants i venedors d'armes que es beneficien de la tragèdia dels refugiats a Europa. Àmsterdam: Transnational Institute, Stop Wapenhandel i Centre Delàs d'Estudis per la Pau, 2016.

Entrevista

Des de Humanity Crew, oferiu suport mèdic i psicològic a les persones refugiades. Quines són les principals dificultats amb què us trobeu?

Som una ONG petita, i no tenim ni suport polític ni grans recursos econòmics. Treballem en un context de manca de coordinació entre organitzacions i de falta d'ajuda per part de les autoritats. A més, ens centrem en temes de salut mental, que són poc mediàtics i visibles. Tot plegat fa que continuar funcionant sigui un repte en si mateix. Pel que fa a la nostra tasca, hem d'abordar conseqüències de traumes, depressions, situacions d'histèria, atacs de pànic, respostes somàtiques, etc.

Com és el teu dia a dia com a voluntari?

Tot i que hi ha molt de patiment, i de vegades mort, també hi ha felicitat. És una felicitat real, una sensació que experimentes per primera vegada en una situació com aquesta. A través de la rutina diària, comences a trobar-te amb tu mateix i a explorar nous sentiments, profunds i vertaders, que has d'aprendre a gestionar.

No sembla un procés senzill.

És important que els voluntaris observem què ens passa. Tots hauríem d'admetre que, amb la nostra tasca, també busquem donar resposta a narcisismes i d'altres necessitats complexes. Només treballant-les podrem ser millors éssers humans, és a dir, millors amics i acompanyants per als refugiats. Si no, acabarem fent-nos una *selfie* amb un home gran i humiliat al qual hem donat un tros de pa.

En els darrers temps, has viscut situacions molt difícils.

Recordo una nena de 12 anys, no puc dir per què ella en concret. La vaig veure estirada a la platja, sota un arbre, amb roba bonica i el fals salvavides que li havien donat els traficants. Feia bon temps, i el sol brillava sobre la seva cara. Semblava viva, però era morta. La vaig mirar i no sabia què fer. Li hauria fet moltes preguntes: qui era, on eren els seus pares, què li havia passat. Volia que algú en fes

fotografies perquè la seva història pogués ser explicada. Potser podríem trobar els seus pares o un parent, i podria ser enterrada a Síria. La vaig portar al meu cotxe. Em tornava boig el fet de no saber què se'n faria, d'ella. Aquesta criatura tenia un nom, un futur... Em va trencar, em va fer miques. Ara està amb mi sempre: és una cosa amb la qual he de viure. Per què no hi era quan la seva barca es va enfonsar? Per què no tenia prou equipament? La culpa se'm menja.

Quina és la teva opinió sobre la resposta de la UE a la crisi dels refugiats?

És evident que la resposta institucional és vergonyosa. Tothom n'és conscient, fins i tot les mateixes autoritats. Ara bé, cal diferenciar les institucions de la gent. En aquesta crisi, les persones d'Europa, els individus, estan sent increïbles. Els seus actes i la seva voluntat d'ajudar i donar la benvinguda als altres són molt humans i reflecteixen una actitud vital.

Explica'ns una experiència positiva que hagis viscut en un camp de refugiats.

Les paraules d'un refugiats, que em va dir: "M'has vist com a un igual. M'has preguntat quina era la meua feina, què havia estudiat. M'has escoltat parlar dels meus èxits, de la meua vida quotidiana, de la bonica casa que tenia. Respectes la meua dignitat perquè no em veus com un simple cos que ha de ser alimentat, sinó com una ànima que necessita ser vista."

+ informació: www.humanitycrew.org
www.facebook.com/HumanityCrew

Ciutats Defensores dels Drets Humans

<https://ciutatsdefensoresdretshumans.wordpress.com/>

Organitzen:

AJUNTAMENT DE
SANT BOI DE LLOBREGAT

CEA(R)
Comissió Catalana
d'Ajuda al Refugiat

Institut de Drets
Humans de Catalunya

INSTITUT
CATALÀ
INTERNACIONAL

PER LA PAU

Participen:

AJUNTAMENT DE BARBERÀ DEL VALLÈS

Ajuntament
de Castelldefels

Ajuntament del
Prat de Llobregat

AJUNTAMENT
D'ESPLUGUES

Ajuntament
de Gavà

Ajuntament
de Girona

Ajuntament de Granollers

Ajuntament
de Molins de Rei

Ajuntament
de Sant Cugat

AJUNTAMENT DE
SANT JOAN DESPÍ

AJUNTAMENT
de Sant Vicenç dels Horts

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

Ajuntament
de Terrassa

AJUNTAMENT DE
VILADECANS

Col·laboren:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Diputació
Barcelona

Generalitat
de Catalunya

SINDICS, SINDIQUES,
DEFENSORS I DEFENSORES
LOCALS DE CATALUNYA

AMB Àrea Metropolitana
de Barcelona

Casa Amèrica Catalunya

FONS CATALÀ
DE COOPERACIÓ
AL DESENVOLUPAMENT